

מסורת הש"ם

^[א] [עירובין 1:] ב"מ נט: חולין 30. יבמות 71. פסחים קק, 3. מוספתא פ"ה הל"ב פסחים קב: קק, 4. מוספתא פ"ה הל"א [פסחים קג, 1] [פסחים קה: 1:] 5. [עירובין 1:] 6. פסחים קה: 1] 7. [פסחים 1:] 8. מוספתא פ"ה הכ"ז, 5. [עו מ' עירובין 1:] 9. ד"ה הוה וכו'לן פו: ד"ה כל וכו'מירו: י: ד"ה ותלן, 1. פרה פ"ח מ"ז טהרות פ"ב מ"ג ו [חולין לג, 1] 2. חגיגה כד: צבורות 10. טלס פכ"ה מ"ז מנה 1: 3. 4. [ע"ב, 1] 5. [לעיל 6א: 1] 6. ע"י צמח"ש"א מה שהניח דברי רש"י 7. 8. [שבת 71: 1] 9. כ"א: [שנמאן, 5] [שבת 10:] 6. כ"א: [שבת, 10:] 7. [חולין כד: 1] 8. [שבת 71: 1] 9. [מוטה 71:]

הגהות הב"ח

^[א] גמ' ועל השמים שש"ש אומרים: 5. שם וסברי ד"ש [צרכת המזון] תל"מ וי"ב פ"א וכן הוה צריש"י ברכה:

מוסף רש"י

הכנס לביתו במוצאי שבת מברך על היין. מחילה מהו שהוה תמיר ותידי קודם [רשב"ם פסחים קב, 1] ואחר כך אומר הברלה. הצלה לבסוף, לפי שאלו ההשגות קצרות ויכרת הצלה ארוכה לסיפק אומרה לבסוף [שם]. ומשלשלת. שכן שלשלת שמתחברת יחד עם גזרת המזון [שם]. המברך צריך שיטעמו. או הוה או אחד מן השופעים, ובשמים אחד מהם ילאו כולם [שם קה:] ששום דגנאלי הוה לבוס על צרכה של יתיה חזם ממנו לאלתר שחא צרכת כ"י ידועה פרי יתגין של לנצין [הרובין 10]. צריך שיעור. רביעית לגו [רשב"ם פסחים 10]. כלי שנטמאו אחריו. כל ען או על מחמת קאמר שמתמאין מנזן [חגיגה כב, 1]. במשקין. דעומאה דקננא היל, דמלאווייתא אין אוכל ומשקה מנמא כל, אפי' כלי מקבל טומאה אלא מאכ טעומאה, וגזרי חכמים סיורו משקין דמלאמין בלי, לפי שם משקה שהוא כל העומאה ומנמא כל מן התורה, כגון חצה שהן אבות העומאה כגון רוקן וימימי רגליו: וצ"ה **אומרים** נו'. בתוספתא ה"ג לה וצ"ה אומרים אחריו הכוס לעולם עומאים דצר אחר תכף לנט"י סעודה למאי דחיישימו שלא יטמאו הידים את אחריו הכוס לאו חששא היא שאפילו לכתחלה מותר להשתמש בכלי שאחריו עומאים ותוכו טהור כגון זה שנטמאש' אחריו מחמת משקין דלמרינן ציה בשמעתינו תוכו טהור הלכך מוזגין ושותין את הכוס תחלה קודם נטילה שאם אהה אומר נוטלין לידים תחלה שמה לא

רב ניסים גאון

ור' יהושע היא דאמר אין משגיחין בבית קול. עיקר שלו הוא שאמר ר' יהושע בפרק הוזהב (י"ט דף 90) במעשה הגורר של עכנאי לא בשמים היא (דברים 7) כבר נהנה לנו על הר סיני וכו' כבר הוצרונה לשעבר. ואלו האותאבות (ר"ל הקושיאות) שזכורין בבאן המברך צריך שיטעמו וטעמו פגמו וכוש של ברכה צריך שיעור כולן ענפיה ויצאין מן ההיא ברייתא דאקשו מינה כבר והתניא הכנס לביתו במוצאי שבתו כו' ואיתא מירפשא בפי' ערבי פסחים 10. ענפיה כי כשהוכיחו זו הברייתא לשם אפריון. עלה שמע מינה מהא מתניא' ה' שמע מינה המבדיל בתפלה צריך

שבידיל על הכוס ושי"מ ברכה צריך שיעור ושי"מ המברך צריך שיטעמו ושי"מ טעמו פגמו: ונעטמו ידים לכוס דיום שניות הן. עיקרה דטומאת ידים גזירה דרבנן היא וכי גזרו בהו רבנן טומאה לתרומה אבל לחולין לא והיא אחת מ"ח דבר שגזרו בו כיום ואיתא מירפשא בפי' יציאות השבת (דף 1) מאי נינהו י"ח דבר דתנן ואלו פוסלין את התרומה והספר והידים ואמרין דיים מ"ט גזרו בהו רבנן טומאה מפני שהידים עסקניות הן וזו המשנה בסוף מס' יובים ומדקתנא ואלו פוסלין את התרומה מכלל שהידים שניות הן כי השני הוא הפוסל את התרומה על העיקר שכבר הקדמנוהו בתחלת המסכת כי השני עושה שלישי בתרומה ולא בחולין ואיתא בפי' דמסכת טהרות (צ"ל דתוספת' טהרות) הידים מטמאות אחד בקודש ופוסלות את התרומה אין ידים לחולין

אלו דברים פרק שמיני ברכות

ור' יהושע היא.
בצנא מצינא צתנורו של עכנאי צפ' הוהצ (ד' ע"ג): **ומשלשלת.**
לשון שלשלת כלומר סודרן לאחר המזון: **וממאי דצ"ש היא נו'.**
אלמא לצ"ש מאור ואח"כ בשמים וכן צרייתא נמי מאור ואחר כך בשמים קאמר אלמא צ"ש

הצלה: ודילמא צ"ה היא ואליצא דר"מ.
דתנן צמתניתין צ"ה אומרים נר ובשמים ואמר בגמראש' ר"מ היא: לא **פסקא דעסך.**
לאוקמי צרייתא כמתניתין דמתני' קמני מזון בצמנע וצרייתא קמני משלשלת כולן לאחריו כר' יהודה דלמר על המזון שצתחלה ומדקתני לרצי יהודה מאור ואח"כ בשמים צית שמאי היא: **ומ"מ קשיא.**
דצרכת היין קדמה להצלה: קדוש עיולי הוה והצלה אפוקי היא: **צרכה טעונה כוס.**
צרכת המזון דקמני מניינו לאחר המזון: וספנין. מנתני' בצפקינן 1: צא לנן. כל ימות השנה קאמר: **אחר המזון.**
וזמון המזון לא צא להם וכשגמרו סעודתם צא להם לפני צרכת המזון: **מאי לאו דשפי ליה.**
וה"ק צ"ש אם רזה מצרך על היין ושותוה ואין צריך להניחו לצרכת המזון: **טעמו פגמו.**
לצרכת המזון ולקדוש ולהצלה צפקר ערבי פסחים (ד' קה: 1) ה"ג **אלא פרי סנאי אליצא דצ"ש.**
תנא דמתני' ותנא דר' חייא 1 תנא דרצי חייא אליצא דצ"ש אמר אין צרכה טעונה כוס ותנא דמתניתין דלעיל דרצי יהודה אליצא **צ"ש סכר צרכה טעונה כוס:** גזרה דמאי **יטמאו משקין.**
שנפלו בצמוריי הכוס מחמת ידים דתנן (פרה פ"ח מ"ז) כל הפוסל את התרומה מטמא משקים להיות תחלה ויחזרו ויטמאו את הכוס וצ"ש סברי אסור להשתמש בכוס שאחריו טמאות כדלקמן: **וילעטו ידים לבוס.**
למה ליה דקאמר משקין שאחריו הכוס צלא משקין נמי מטמין עשין לבוס: **ע"י משקין.**
שמשקין נעשין ראשונים מדרגתן. ואח"ת כלי אינו מקבל טומאה אלא מאכ הטומאה הני מילי מדאורייתא ותכמים גזרוש' שהיו משקים ראשונים מנומאים כלי גזרה משום משקים זו חצה שהן אבות העומאה כגון רוקן וימימי רגליו: וצ"ה **אומרים** נו'. בתוספתא ה"ג לה וצ"ה אומרים אחריו הכוס לעולם עומאים דצר אחר תכף לנט"י סעודה למאי דחיישימו שלא יטמאו הידים את אחריו הכוס לאו חששא היא שאפילו לכתחלה מותר להשתמש בכלי שאחריו עומאים ותוכו טהור כגון זה שנטמאש' אחריו מחמת משקין דלמרינן ציה בשמעתינו תוכו טהור הלכך מוזגין ושותין את הכוס תחלה קודם נטילה שאם אהה אומר נוטלין לידים תחלה שמה לא

יהו הידים נגזבות יפה ממי הנטילה ויטמאו המשקין **צנדים** מחמת כוס וכן נעשים תחלה ויחזרו ויטמאו את הידים ונמלא את הידים אוכל צנדים **מסואכות: ונעטמי כוס לידים.**
למה לי משקין צנדים אפי' ידים נגזבות נמי יטמא כוס לידים וכיון דהכי הוה נהי נמי דצכוס שלפני המזון עביד צ"ה תקנתא דשותהו קודם נטילה כוסות הצאן צתוך המזון מה תהא עליהן הלא מטמאין את הידים: **אין כלי מטמא אדם.**
כלומר כלי כזה שנטמא צולד העומאה אינו מטמא את הידים דקיי"ל כרצנן דפליגי עליה דרבי יהושע צמסכת ידים (פ"ג מ"א) ככלים שנטמאו צמשקין ואומר את שנטמא צצא העומאה מטמא את הידים ושנטמא צולד העומאה אינו מטמא את הידים שאין שני עושה שני ואע"פ שהספר מטמא את הידיים צצתחלה המזון שהיידים נגוצין אינן מטמאין את הידים. ואם תאמר פעמים שיש משקין' צצשציל טופס על הידיים אין תורת משקין עליו אלא תורת אוכל: **כלי שנטמאו אחריו צמשקין.**
צכלי שטף קאמר דאילו כלי חרס אין מטמאין מגזן אפילו צעומאה דאורייתאש': **שנטמאו אחריו צמשקין.**
אין לך משקה שאינו ראשון לטומאה שאף אם נגע צשני עשאוהו חכמים תחלה: **אחריו עמאין.**
אף על פי שאין אדם וכלים מקצלין עומאה מן התורה אלא מאכ העומאה גזרו חכמים' שיהו משקין מטמאין כלים מפני שצמינו משקה שהוא אכ העומאה לטמא אדם וכלים מה"ת כגון וצו של זצ ורוקן וימימי רגליו גזרו על כל המשקין עמאין שיטמאו כלים:

אלו דברים פרק שמיני ברכות

גב.

ורבי יהושע היא דאמר אין משגיחין בבית קול.
ואם תאמר א"כ קשה הלכתא אהלכתא דההיא דרבי יהושע דתנור של עכנאי קי"ל כרצי יהושע וקי"ל כצ"ה וי"ל דדוקא התם קאמר דאין משגיחין צצת קול דהצת קול היה כנגד הרוב וכצר אמרה תורה אחרי צצים להטות (שמות כג) אבל צ"ה היו צצים אע"פ שמייתי רבי יהושע הכא אע"ג דלא דמי דשאני התם דהצת קול היה כנגד הרוב האי תנא סבר טפי מרצי יהושע דלמר אין משגיחין צצת קול אע"פ שהרוב מסייע לצת קול הואיל וצ"ש מחדדי טפי ואח"ת מ"ש דצקדוש והצלה מצרכין קודם על היין וצצרכת המזון אין מצרכין עד לאחר שלש צרכות וי"ל דהיכי עבידי אס נצרך קודם צרכת המזון א"כ הלא צרכת המזון היסמ הדעת דצשלמא צשאר צרכות לא עקר נפשיה משתיה דצקדוש היה רוצה לאכול וצהצלה היה רוצה לשמות אצל צצרכת המזון עקר נפשיה משתיה: **מצינוה עד לאחר המזון.**
הכא משמע שזמנר לטעום קודם הצלה. מימה הא לטימנר צת טעות (ע"פ דף קו.) פ"י לן מעונה לפי שלא היה לו יין להצדיל עליו. וי"ל דשאני אממנר שהיה סבור שיהיה לו כוס למחר או מחממיר על עצמו היה והכא שאני דקסצר צצרכת המזון טעונה כוס ולכן מניחו לצרכת המזון: **שעצצלה פגמו.**
פרשצ"ס דוקא לקדוש **והצדלה** צריך שלא יחא פגום אצל לשמות צריך לצרך עליו אע"פ שהוא פגום דאסור ליהנות מן העוה"ז צלא צצרכה וקדוש והצלה נמי לא אמרן אלא צצמקס דלפשר אצל אי אפשר מצרך אפי' אפגום ונותן למכוז מים כדאיתא צצירושלמי רצי יונה טעים אכסא ומתקן ליה פ"י לאחר ששתה ממנו הוסיף עליו כל שהא מים או יין והיה מצרך עליו כל **גזרה שמא יטמאו משקין שבידיים.**
אצל צתוך הסעודה ליכא למיחש שהרי אדם מנגנז ידיו יפה קודם אכילה כדלמרי' 1 האוכל צלא ניגוצ ידים וכו' אצל צצמחיה אין אדם מדקדק לנגנז ידיו כל כך: תקף

המזון אלא תרי תנאי ואליבא דב"ש:
ב"ש אומרים וכו': 1.ת"ר ב"ש אומרים נוטלין לידים ואח"כ מוזגין את הכוס שאם אתה אומר מוזגין את הכוס תחלה גזרה 1 שמא יטמאו משקין שאחריו הכוס מחמת ידיו ויחזרו ויטמאו את הכוס וליטמו ידים לכוס ידים שניות הן 1: ואין שני עושה שלישי בחולין יאלא על ידי משקין ובה"א מוזגין את הכוס ואחר כך נוטלין לידים שאם אתה אומר נוטלין לידים תחלה גזרה שמא יטמאו משקין שבידיים מחמת הכוס ויחזרו ויטמאו את הידים וניטמי כוס לידים יאין כלי מטמא אדם וניטמי למשקין שבתוכו הכא בכלי שנטמאו אחריו במשקין עסקינן דתוכו טהור וגבו טמא 1 דתנן יכלי שנטמאו אחריו במשקין אחריו מטמאים תוכו

יהו הידים נגזבות יפה ממי הנטילה ויטמאו המשקין **צנדים** מחמת כוס וכן נעשים תחלה ויחזרו ויטמאו את הידים ונמלא את הידים אוכל צנדים **מסואכות: ונעטמי כוס לידים.**
למה לי משקין צנדים אפי' ידים נגזבות נמי יטמא כוס לידים וכיון דהכי הוה נהי נמי דצכוס שלפני המזון עביד צ"ה תקנתא דשותהו קודם נטילה כוסות הצאן צתוך המזון מה תהא עליהן הלא מטמאין את הידים: **אין כלי מטמא אדם.**
כלומר כלי כזה שנטמא צולד העומאה אינו מטמא את הידים דקיי"ל כרצנן דפליגי עליה דרבי יהושע צמסכת ידים (פ"ג מ"א) ככלים שנטמאו צמשקין ואומר את שנטמא צצא העומאה מטמא את הידים ושנטמא צולד העומאה אינו מטמא את הידים שאין שני עושה שני ואע"פ שהספר מטמא את הידיים צצתחלה המזון שהיידים נגוצין אינן מטמאין את הידים. ואם תאמר פעמים שיש משקין' צצשציל טופס על הידים אין תורת משקין עליו אלא תורת אוכל: **כלי שנטמאו אחריו צמשקין.**
צכלי שטף קאמר דאילו כלי חרס אין מטמאין מגזן אפילו צעומאה דאורייתאש': **שנטמאו אחריו צמשקין.**
אין לך משקה שאינו ראשון לטומאה שאף אם נגע צשני עשאוהו חכמים תחלה: **אחריו עמאין.**
אף על פי שאין אדם וכלים מקצלין עומאה מן התורה אלא מאכ העומאה גזרו חכמים' שיהו משקין מטמאין כלים מפני שצמינו משקה שהוא אכ העומאה לטמא אדם וכלים מה"ת כגון וצו של זצ ורוקן וימימי רגליו גזרו על כל המשקין עמאין שיטמאו כלים:

מחמת הכוס זו הכוס קאי בטומאת אחרויים כדתנן בפרק חומר בקודש (חגיגה 1) אחרויים ותוך ובית הצביעה לתרומה כלומר שאחריו נטמאו במשקין ואעפ"י תוכו טהור וכל שהוא בענין הזה הרי הוא מטמא את המשקים והמשקין על צמטמאים בדרים אחרים כדתנן בטהרות בפרק ח' (משנה 8) משקין שנטמאו באחריו כלי מטמאין אחד ופוסלין אחד ובתוספתא כלים (פ"ג) משקין טהורין תתנונין על הארץ ונגע בהן כוס שאחריו טמאין או בית צצביעתו נטמאו משקין וטומאת אחרויים מדרבנן היא כדתינא בתורת כהנים (בפי' שמינין רבי אומר תדע שאין טומאת משקין לכלים מן התורה [אלא מד"ס שאין טומאה מן התורה] מטמאה את כלי שטף מאחריו שאין תוכו טמא וכלים שנטמאו במשקין תוכו טהור ואין לך טומאת אחרויים אלא במשקין בלבד ובתורתא אבל בקודש הכל טמא דתנן

עין משפט ור מוצוה

א 1מיי' פכ"ט מה'ל' שנת הל' י' ונחלצ"ד שם טו"ש"ע ארוח' סר' רלו ס"ג וס"י רלע ס"ד:
ב 1 מיי' פכ"ט מהלכות שנת הל' טו טו"ש"ע ארוח' סר' קכז סטף"ג:
ג 1 ו מיי' פ"ח מהל' אבות הטומאות הלכה 3:
ד 1 מיי' פ"ז שם הל' ה:
ה 1 מיי' פ"ח שם הלכה א:
ו 1 מיי' פ"ז שם הל' ג ופ"ג מהל' כלים הל"ד:

רבינו חננאל

ור' יהושע הוא דאמר אין משגיחין בבית קול. פ"י ר' יהושע בפי' הוזהב בחנוור של עכנאי [הוא דאמר הכא הלכה כבית הלל]. נשאני עירולא יממא מאפוקי יממא וכו'. עירולי וימא מחבבינן ליה ולא מאחרין ליה, אפוקי יומא דהיא תליא בהברלה מאחרין ליה. [והאמר מר טעמו פגמו. לברכה]. ונתנן כלי שנטמאו אחריו במשקין וכו'. פ"י אם נפלו משקין טמאין באחורי הכלים, אם יש בתוכו תרומה לא נטמאת וכו'. וזהו שאמרו כלי שנטמאו אחריו במשקין, אחריו טמאין, תוכו אוננו אוניו ידיו טהורין לתרומה אבל לא לקדש, נטמא תוכו נטמא כולן.

רב ניסים גאון (המשך)

ובגמ' דאין ודושינן דבני מפרשא (הכחה) גרסי' בתוך שאתה אומר לו ידיו שניות אף הוא בודל מן התרומה וליא מחמת משקה גזרו עליהם דיהיו תחלה ק"וומה אם טבול יום שהוא דבר תורה אינו אלא פוסל ידים שהן מדבריייה לא כיש ד"א כלום גזרו על הידים לא מפני דא שיהא בודל מן התרומה מתוך שאתה אומר לו ידיו שניות אף הוא בודל מן התרומה ותנן בפרה פ' י"א (משנה 8) כל הטעון ביאת מים מדבירי סופרי' מטמא את הקודש ופוסל את התרומה ומותר בחולין ובמשנת ידיו כפי"ג התחמיה ואמרו לו לר"ע יתכן מצנינו שהיידים תחלה ואמרין תו וידיי צמטמא את הברכה דברי ר' יהושע וחכאי ידים שניות הן ואין שני עושה שני ואין זה הטעם אין הידים מטמאין את הכוס אבל המשקין שאחריו מטמאין מחמת ידים כדתנן במס' פרה (פ"ח משנה 1) כל המטמא את התרומה מטמא את המשקין להיות תחלה חזין מטבול יום ובפרק אור ליידי (פסחים ד' 1) הן אומרין משקין הבאין מחמת ידים ובפרק יציאות השבת (דף 1) אמרי' האוכלין שנטמאו במשקין משקין דמאי אי נימא במשקין מחמת שרץ דאורייתא היא דכתיב (ויקרא יא) וכל משקה אשר ישתה אלא דנגעו במשקין הבאין מחמת שרץ [ידיים] וגזרו רבנן על משקין הבאין מחמת ידים משום משקין הבאין מחמת שרץ ובתוספתא טבול יום (פרק 1) תניא חומר בידים מטבול יום וכו' ומטמאין את המשקין הבאין מחמת שרץ ולפי שיעיקר טומאת ידים מדרבנן היא הוי ספקיה טהור כדתנן במס' טבול יום (פ"ב משנה 1) חומר בטבול יום מבדירם ספק טבול יום פוסל את התרומה וידיים ספקין טהור. גזירה שמא יטמאו משקין שבידיים

רבני ארץ ישראל

רבני ארץ ישראל

רבני ארץ ישראל

רבני ארץ ישראל

רבני ארץ ישראל

רבני ארץ ישראל

רבני ארץ ישראל

רבני ארץ ישראל

רבני ארץ ישראל

רבני ארץ ישראל

רבני ארץ ישראל

רבני ארץ ישראל

רבני ארץ ישראל

רבני ארץ ישראל

רבני ארץ ישראל

רבני ארץ ישראל

רבני ארץ ישראל

רבני ארץ ישראל

רבני ארץ ישראל